

Eenvoudig EBL

Wat is Evidence Based Logopedie?

In de rubriek 'Eenvoudig EBL' wordt aandacht besteed aan Evidence Based Logopedie (EBL). Hoe kun je je handelen als logopedist zo goed mogelijk onderbouwen? Over welke middelen kun je beschikken en hoe pas je die toe? In iedere aflevering van deze rubriek staat een onderdeel van het werken met EBL centraal. De rubriek wordt ingevuld door experts op dit gebied. Zij hopen met hun bijdragen EBL toegankelijker en vooral ook gemakkelijker te maken.

AUTEUR: KARIN NEIJENHUIS

Dit is de tweede aflevering, waarin Karin Neijenhuis uitlegt dat evidence-based logopedie iets alledaags is en niet alleen om wetenschappelijk bewijs draait. Bovendien geeft ze de eerste 'tool' prijs uit de Toolkit EBL, die de komende afleveringen verder gevuld gaat worden. Veel leesplezier gewenst!

Evidence-based handelen doe je elke dag

Logopedisten nemen in hun dagelijks handelen veel besluiten: Stoppen of doorgaan met behandelen? Welke behandelmethode zal de beste effecten geven? Is één keer per week behandelen voldoende om effecten te behalen, of toch beter twee keer per week? De

ene keer wordt een dergelijk besluit gemakkelijker genomen dan de andere keer. Er bestaat een variatie in onderbouwing: soms neem je een besluit op basis van je (professionele) intuïtie, soms vraag je hierbij een collega om raad, een enkele keer ga je misschien (ook) op zoek in de literatuur. In alle gevallen maak je als professional een weloverwogen beslissing. Het proces van systematische besluitvorming dat voorafgaat aan deze beslissing, wordt klinisch (of logopedisch) redeneren genoemd; evidence-based handelen ontstaat door in dit proces ook, op kritische wijze, subjectieve en objectieve gegevens (evidence) mee te wegen. Kortom: evidence-based handelen betekent dat je je keuzes baseert op kritisch beoordeelde informatie. Logopedisten doen dit al, elke dag opnieuw. Echter, het meenemen van objectieve, wetenschappelijke informatie blijkt vaak nog lastig (zie ook kader 1): deze rubriek zal vooral op dit onderdeel ondersteuning bieden.

Evidence-based handelen draait niet alleen om wetenschappelijk bewijs

Een logopedist handelt evidence-based als hij klinische beslissingen neemt op basis van het huidige best beschikbare bewijs, in combinatie met zijn eigen kennis en ervaring en de waarde(n) en voorkeur(en) van de individuele cliënt. Evidence-based handelen omvat dus meer dan alleen het bijhouden van de nieuwste ontwikkelingen: alle nieu-

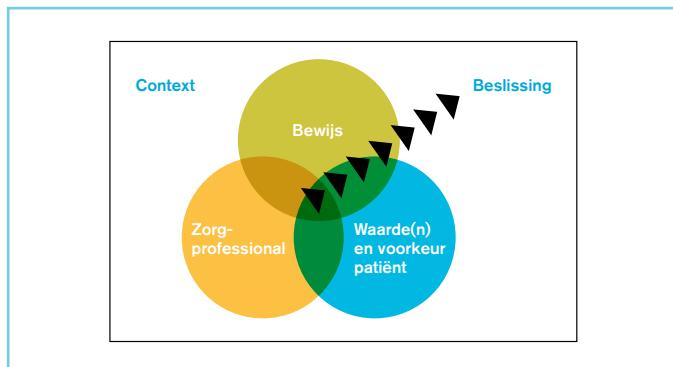
we kennis die je verkrijgt, pas je -na een kritische beoordeling- als maatwerk toe: elke individuele cliënt heeft zijn eigen waarden en voorkeuren, waardoor een kookboek-recept (zoals een artikel of een richtlijn) dus niet kan voldoen. Daarnaast werkt elke logopedist in een andere context, waar financiering van zorg, beschikbare tijd en faciliteiten verschillend zijn, waardoor het behandelplan bij eenzelfde vraag en eenzelfde type cliënt toch zal verschillen. De professional is hierin bepalend en dit maakt het misschien ook wel lastig: de verantwoording ligt bij de professional en niet bij het wetenschappelijke bewijs, de protocollen of de regels van de zorgverzekeraar.

Evidence-based handelen is dus het leveren van maatwerk, niet het toepassen van een kookboek-recept. Wereldwijd zijn hier nog steeds discussies en misverstanden over. Ondanks dat David Sackett, de grondlegger van 'evidence-based medicine' nooit de bedoeling had om enkel en alleen wetenschappelijk bewijs als onderbouwing voor het professioneel handelen te gebruiken, heeft dit gaandeweg wel steeds meer de nadruk gekregen. Gelukkig bestaat er in de medische wereld nu een levendige discussie over het meewegen van de

'Er bestaat soms het misverstand dat het bij evidence-based logopedie gaat om het bedrijven van de wetenschap, wat te ver af zou staan van het werk in de praktijk. Het zou mooi zijn als het [...]mogelijk wordt logopedisten te informeren en een mogelijkheid te creëren voor logopedisten om elkaar te ondersteunen bij evidence-based handelen.'

(fragment van een interview, door: Femke Boekhout, Evelien van Cadsand, Alicja Jansma en Liselotte Zeeman (2015), jaar 2, opleiding logopedie Hogeschool Rotterdam).

KADER 1. Quote van een logopedist.

FIGUUR 1. De vier elementen bij evidence-based handelen: Het (wetenschappelijk) bewijs, de (kennis en ervaring van de) zorgprofessional, de waarden en voorkeur van de patiënt en de context waarin de behandeling plaats vindt. Evidence-based handelen ontstaat door het nemen van een beslissing, na zorgvuldig afwegen van deze vier elementen. (uit: Neijenhuis, Lipke-Steenbeek en Houweling, 2014, p. 197).

andere vormen van evidence (zie onder andere Greenhalgh, 2014 en discussies op Twitter onder #realEBM). Dit zorgt ervoor dat evidence-based handelen het professionele imago behoudt en niet beperkt wordt tot het kookboek-principe zoals het soms wordt opgevat.

EBL-tools kunnen het gebruiken van wetenschappelijk bewijs gemakkelijker maken

Evidence-based handelen is ontstaan vanuit de toenemende vraag van de maatschappij om zo veel mogelijk vraaggericht, effectief en doelmatig te handelen. Om aan deze vraag te kunnen voldoen, behoort de logopedist te beschikken over kennis omtrent effectiviteit en doelmatigheid van logopedische zorg. Deze kennis moet actueel blijven en aangezien de ontwikkelingen in het onderzoek steeds sneller lijken te gaan, heeft de logopedist instrumenten nodig om hierin bij te blijven. Deze instrumenten ter ondersteuning van evidence-based logopedie noemen we in deze rubriek 'EBL-tools' (zie ook kader 3).

Eén van deze instrumenten is de methodiek van evidence-based handelen in een aantal stappen. Deze methodiek helpt de professional om systematisch te werken bij het beantwoorden van een klinische vraag middels een zoektocht naar wetenschappelijke literatuur.

Het zoeken en gebruiken van wetenschappelijke informatie vergt veel tijd, toegang tot de informatie, en vaardigheden om deze informatie te kunnen begrijpen. Dit is dan ook de reden dat deze rubriek vooral aandacht zal besteden aan het zoeken en gebruiken van we-

1. Vragen stellen (Ask)
2. Zoeken naar literatuur (Acquire)
3. Beoordelen van literatuur (Appraise)
4. Beslissing nemen die past bij de cliënt (Apply)
5. Evalueren (Audit)

KADER 2. De methodiek van evidence-based handelen in vijf stappen (Sackett et al., 2000).

In de **toolkit 'Eenvoudig EBL'** op de NVLF site (http://ikbenlogopedist.logopedie.nl/site/evidence_based_logopedie) is een overzicht van zoektips voor het vinden van logopedische (wetenschappelijke) literatuur. Hierin worden de eerste drie stappen van de methodiek van EBP toegelicht aan de hand van voorbeelden en bronnen uit de logopedie.

In de volgende afleveringen van deze rubriek zullen telkens één of meerdere van deze zoektips nader worden toegelicht. Hiermee hopen we dat evidence-based werken in de logopedie toegankelijker, gemakkelijker en vanzelfsprekender zal worden.

KADER 3. Toolkit Eenvoudig EBL.

tenschappelijke evidence, terwijl we terdege beseffen dat evidence-based handelen zoveel meer is dan dat. Logopedisten zijn namelijk prima op de hoogte van hun eigen kennis en vaardigheden, beschikken over vele technieken om de cliënt te betrekken bij de afwegingen in het behandelplan en kennen de context van hun werksetting als geen ander.

Auteur

Karin Neijenhuis is lector 'Zorg voor communicatie' bij Hogeschool Rotterdam. Daarnaast ontwikkelt en verzorgt ze onderwijs in onderzoeksvaardigheden en Evidence Based Practice aan de opleiding logopedie. Ze heeft hierover een hoofdstuk geschreven in het boek 'Dialog' en is mede-auteur van het boek 'Zorgbasics Praktijkgericht Onderzoek'. ■

LITERATUURLIJST

- > Greenhalgh, T., Howick, J. & Maskrey, N. (2014). Evidence based medicine: a movement in crisis?. *BMJ* 348: g3725. doi: 10.1136/bmj.g3725.
- > Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie (2013). Beroepsprofiel logopedist. Nederlandse Vereniging voor Logopedie en Foniatrie.
- > Neijenhuis, K., Lipke-Steenbeek, W., & Houweling, L. (2014). Log(oped)isch redeneren, evidence-based practice en reflecteren. In A. Meulenberg-Brouwer & H. Van der Pol-Top (Eds.), *Dialog; Een theoretisch en praktisch perspectief op de beroepsrollen van de logopedist* (pp. 185-222). Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- > Sackett, D. L., S.E. Straus, W. Richardson, W. Rosenberg, R.B. Haynes (2000). *Evidence-based medicine: How to practice and teach EBM*. Edinburgh: Churchill Livingstone.
- > Verhoef J., Kuiper C., Neijenhuis K., Dekker-Van Doorn C., Rosendal H. (2015) *Zorgbasics 'Praktijkgericht onderzoek'*. Amsterdam: Boom Lemma Uitgevers.